

צלי

תלמוד בבלי מסכת חולין דף צו עמוד ב
מתני'. ירך שנתבשל בה גיד הנשה, אם יש בה בנותן טעם - הרי זו אסורה.
גמי'. אמר שמואל: לא שנו אלא שנתבשל בה, אבל נצלה בה - קולף ואוכל עד שמגיע לגיד.

רש"י מסכת חולין דף צו עמוד ב
לא שנו - דכי יש בו בנותן טעם כל הירך אסורה.
אלא שנתבשל - שהרוטב מעלה הטעם בכל הבשר.
אבל נצלה - עמו נצמת בתוכו ואינו מפעפע ויוצא בבשר.
קולף ואוכל - כלומר חותך עליון ואוכל עד שמגיע לגיד.

תורת הבית הארוך בית ד שער א דף ד עמוד ב
שנינו בפרק גיד הנשה : ירך שנתבשל בה גיד הנשה - אם יש בו בנותן טעם - הרי זו אסורה. כיצד משערין אותה? כבשר בלפת. ואמרינן עלה בגמרא : לא שאנו אלא שנתבשל בה, אבל נצלה בה - קולף ואוכל עד שמגיע לגיד. כלומר...רוטב מוליך את פליטת הגיד ומערב בכל התבשיל ובכל החתיכות שבקדירה, אבל צלי, כיון שאין שם רוטב להוליך את הפליטה - קולף ואוכל עד שמגיע לגיד לפי שאין הגיד מפעפע.

- 1 בצליה - כמה האיסור אוסר סביבו?
- 2 ➤ נפל על חתיכה בתבשיל שנמצאת מחוץ לרוטב
- 3 שמן
- 4 ➤ ההוא - כחוש הוה, וביטול בששים בשמן
- 6 ➤ איסור שתופס טרמפ
- 7 ➤ דין הכוליא

בצליה - כמה האיסור אוסר סביבו?

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק טו הלכה לב
...ירך שצלאה בגיד הנשה שבה - קולף ואוכל עד שהוא מגיע לגיד ומשליכו, וכן בהמה שצלאה שלימה ולא הסיר לא חוטין ולא קרומות האסורות קולף ואוכל, וכיון שיגיע לדבר אסור חותכו ומשליכו שאין בגידים בנותן טעם כדי לשער בהן.
הרמב"ם חוזר בכל פעם על זה שקולף. משמע שלכל היותר, הקליפה שמסביב נאסרת.

רא"ש מסכת חולין פרק ז סימן כד
כד מתני' ירך שנתבשל בה גיד הנשה אם יש בו בנותן טעם *הרי זו אסורה. כיצד משערין אותה כבשר בלפת :
גמי' אמר שמואל לא שנו אלא שנתבשל בה אבל נצלה בה קולף ואוכל עד שמגיע לגיד. ולא דוקא עד שמגיע לגיד, דהא צריך להניח כדי קליפה סמוך לגיד, ואפילו כדי נטילה דהיינו כעובי אצבע צריך להניח
(ראיות -)

כדאמרי' פרק כיצד צולין (דף עה ב) נטף מרוטבו על החרס וחזר אליו יטול את מקומו ולא סגי בקליפה, אם לא נחלק, דטעם רוטב מפעפע ומתפשט יותר מגיד.

(הפסח צריך להיצלות, ולא להתבשל. לכן כל נוזל שנוטף עליו מבחוץ – אוסר את מקומו, ומשמע שם שכדי נטילה נאסר. הרא"ש רצה להוכיח שצלי אוסרת בכדי נטילה, אך מציע לחלק בין איסור נוזלי לאיסור אחר. הרא"ש לא מקבל את החילוק, אך זכרו את החילוק הזה)

ומיהו לא אשכחן בשום מקום דסגי לצלי בקליפה ולא מצינו קליפה נזכרת לענין צלי....
(השארתי את הראיה הבאה רק כדי להזכיר את הסוגיה שלמדנו בשלהי דיני מליח. מי שלא זוכר – שלא יתעכב)
ולקמן בפי כל הבשר (דף קיב א) דאמר ההוא בר גוזלא דנפל לכדא דכמכא דצלי בעי קליפה. התם אפילו צונן איירי ומשום דבר יונה רכיך טובא ובולע אפילו כשהוא צונן.
וכן הא דאמר בפרק קמא (דף ח ב) למאן דאמר בית שחיטה רותח הוא קולף. שאני התם דשמנונית שעל הסכין דבר מועט הוא

תורת הבית הארוך בית ד שער א דף ד עמוד ב

הילכך שמעינן מיהא, דכל איסור שאינו מפעפע, כשמנו של גיד וכל הקרומות האסורין, וכן חלב של בהמה כחושה – אם נמלחו או נצלו עם הבשר – אין צריך אלא קליפה בעלמא והשאר מותר.
ויש אומרים דחלב כחוש וכן שמנו של גיד אסורין כדי נטילת מקום שהוא יתר קצת מכדי קליפה וכדאמרין בפסח שני פרק כיצד צולין נטף מרוטבו על החרס וחזר אליו נוטל את מקומו ושומן מועט כזה שנטף על החרס אינו מפעפע יותר מחלב כחוש שבכליות או מחלבו של גיד.
והראשון נראה לי להלכה עיקר שאם כן לא היו אומרים סתם קולף ואוכל עד שמגיע לגיד, דבשלמא אם אין צריך אלא כדי קליפה, משום דקליפה לא חשיבא להו אמרו הכי, אבל אילו היה אוסר כדי נטילה – לעולם לא היו מתירין סתם. ומכל מקום למעשה ראוי לחוש ולהצריך נטילת מקום.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קה סעיף ד

איסור, בין חם בין קר, שנפל על הצלי שאצל האש, אינו אוסר אלא כדי נטילה, שהוא כעובי רוחב אצבע. לפיכך ירך שצלאו בגידו, או חתיכת איסור שצלאה עם חתיכת היתר ונוגע זה בזה, צריך להסיר כדי נטילה סביב הגיד וכן מן החתיכה מקום שנגעה בחתיכת איסור.

➤ נפל על חתיכה בתבשיל שנמצאת מחוץ לרוטב

(התלבטתי האם להכניס את זה כהרחבה או כחלק מהמקורות. מי שלא חושב שיספיק את המקורות שבהמשך – שידלג)
שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קה סעיף ד
וכן אם נפל איסור על חתיכה שבקדרה שהיא חוץ לרוטב, ולא ניער הקדרה ולא כיסה אותה, אינו אוסר אלא כדי נטילה. אבל אם היא ברוטב..... הרוטב מפעפע הטעם ומערבו ונכנס בכולו.
(את גדרי מה נקרא בתבשיל ומה לא – נדחה ללימוד סימן צ"ב)
משמע שרק כדי נטילה מהחתיכה שנמצאת מחוץ לתבשיל נאסרת.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן צב סעיף ב

נפל חלב לתוך קדירה של בשר, אם יש ס' בקדירה נגד טיפת חלב שנפל, אינו אוסר רק החתיכה לזכר, ושאר הקדירה מותר (בית יוסף צ"ס הרא"ש"ל והמגיד משנה צ"ס הרמב"ם).
(דברי השו"ע והרמ"א בעיקר מגדירים מה נחשב שהטיפה התערבה בתבשיל, ומתי נחשב שרק הגיע לחתיכה, לענייננו – משמע שכל החתיכה נאסרת, ולא רק כדי קליפה!)

ש"ך יורה דעה סימן צב ס"ק ג

(הסדר בש"ך שונה בכדי להקל על הלימוד)

- ג נפל חלב כו' - והא דכתבו הט"ו לקמן ס"י ק"ה ס"ד דאם הוא כולו חוץ לרוטב אינו אוסר אלא כדי נטילה ...
1. אפשר דשאני חלב דהוי איסור שמן שהרי יש בה שמנונית של חמאה ונבלע בכל החתיכה.... וכן תירץ בד"מ סימן ק"ה, והיינו דכתבו הט"ו ר"ס ע"ו דדם שנטף על הצלי שאצל האש אינו אוסר אלא בכדי נטילה עכ"ל דדם לאו איסור שמן הוא כדמוכח בכמה דוכתי. ולחילוק ... קשה, דמשמע מדברי הרשב"א בתה"א (דף צ"ט ע"ב) והר"ן שם, דחלב לא חשיב איסור שמן ע"ש
 2. ע"ל דכאן מיירי שחתיכת הבשר הוא שמן כמ"ש הט"ו בסימן ק"ה ס"ה ועוד הארכתי בזה בספרי.
 3. אי"נ יש לחלק כמ"ש הר"ן ס"פ כ"ה וז"ל ה"מ בחום של צלי וכיוצא בו. אבל חתיכה זו, כיון שעומדת בקדירה, מתוך שיש בה הבל ולחלוחית, החלב מתפשט בכולה, אע"פ שהיא חוץ לרוטב עכ"ל ע"ש. ולקמן ס"י ק"ה, אע"ג דמיירי נמי בקדירה! י"ל דהתם מיירי באיסור גוש דאינו צלול דודאי אינו מתפשט בכל החתיכה אלא ע"י רוטב, וכן חילק מהרש"ל ומביאו הדרישה. **הש"ך הציג שלושה תירוצים -**

1. חלב הוא שמן. החיסרון בתירוץ זה הוא שמשמע ממקומות אחרים שחלב אינו שמן והמעוניין יעיין בט"ז בדף ההרחבות, שביאר שזו מחלוקת הרא"ש והרשב"א.
2. מדובר שהבשר בסימן צ"ב הוא שמן. החיסרון בתירוץ זה הוא, שאין איתות בשו"ע לזה שיש הבדל בין הבשר הזה והזה.
3. הר"ן אומר שחתיכה שנמצאת מעל תבשיל, אמנם מה שבלוע בה לא יתערב בתבשיל, אך הוא גם לא יישאר בתוך הכדי נטילה, אלא יתערב בשאר החתיכה. אמנם הש"ך מבאר, שחידוש זה נכון רק כאשר נוזל פגע בו. אם האיסור שנפל לא נוזלי - הוא לא מתערב בחתיכה, אלא רק נותן טעם לכדי-הנטילה שנגע בו.

שמן

תלמוד בבלי מסכת חולין דף צו עמוד ב

מתני'. ירך שנתבשל בה גיד הנשה, אם יש בה בנותן טעם - הרי זו אסורה. גמי'. אמר שמואל: לא שנו אלא שנתבשל בה, אבל נצלה בה - קולף ואוכל עד שמגיע לגיד. איני, והאמר רב הונא: גדי שצלאו בחלבו - אסור לאכול אפילו מראש אזנו! שאני חלב - דמפעפ; ובחלב אסור: והאמר רבה בר חנה: עובדא הוה קמיה דר' יוחנן בכנישתא דמעון, בגדי שצלאו בחלבו, ואתו ושייליה לרבי יוחנן, ואמר: קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו! ההוא - כחוש הוה, רב הונא בר יהודה אמר: כוליא בחלבה הוה - ושריא

רש"י מסכת חולין דף צו עמוד ב

בחלבו - שלא נטל חלב הכליות.
אפילו מראש אזנו - שאין שם חלב אלמא פשיט איסוריה בכליה.
מפעפ - מבצבץ והולך ומתפשט בכל הבשר.
כוליא בחלבה הוה ושריא - משום דמפסיק קרמא.

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק טו הלכה לב

גדי שצלאו בחלבו אסור לאכול אפילו מקצה אזנו, שהחלב נבלע באיבריו והוא משיחו ונותן בו טעם

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קה סעיף ה

במה דברים אמורים (שאינן הצלי אוסר אלא כדי נטילה)? בירך עם גידו וכיוצא בו, דבר כחוש שאין בו כח לפעפע בכל החתיכה; אבל גדי שמן שצלאו בחלבו, אם אין בכל הגדי ששים כנגד כל החלב שבו, אסור לאכול אפילו מראש אזנו, שכיון שהוא שמן מפעפע בכולו.

➤ **ההוא – כחוש הוה, וביטול בששים בשמן**
ממשיכה הגמרא –

תלמוד בבלי מסכת חולין דף צו עמוד ב

....איני, והאמר רב הונא: גדי שצלאו בחלבו - אסור לאכול אפילו מראש אזנו! שאני חלב - דמפעפע; ובחלב אסור? והאמר רבה בר בר חנה: עובדא הוה קמיה דר' יוחנן בכנישתא דמעון, בגדי שצלאו בחלבו, ואתו ושיילוה לרבי יוחנן, ואמר: קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו! ההוא - כחוש הוה

הגמרא סיפרה על גדי שנצלה בחלבו, ואעפ"כ נפסק הדין הרגיל של צלי. אך מהי כוונת הגמרא כשאומרת שהגדי היה כחוש?

רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק טו הלכה לב

גדי שצלאו בחלבו אסור לאכול אפילו מקצה אזנו, שהחלב נבלע באיבריו והוא משביחו ונותן בו טעם, לפיכך אם היה כחוש ולא היה בו חלב כליות ולא חלב קרב אלא מעט, כאחד מששים – קולף ואוכל עד שמגיע לחלב...

רא"ש מסכת חולין פרק ז סימן כד

ההוא כחוש הוה – פירש ר"ת דחלב של כחוש לא מפעפע. אי נמי מעט חלב היה בו ובטל בששים:

לפי ר"ת – השומן של בהמות כחושות אינו שמן מספיק בכדי לפעפע, ולכן אסור רק את סביבתו הקרובה.

לפי הרמב"ם – לבהמות כחושות אין הרבה שומן, ומה שיש להם בטל בששים בשאר הבהמה.

צריך להבין שיש חידוש בשני הפירושים –

לפירוש הראשון – החידוש הוא שיש שומן שאינו שמן מספיק. לכאורה זה יכול להעלות את רמת השומניות שדרושה בכדי להגדיר איסור כשמן.

לפירוש השני – החידוש הוא שכאשר צלי הוא שמן, יש ביטול בששים בשאר הבהמה, אך שימו לב – עולה שגם אם יש ביטול בששים – זה יתיר רק את שאר הבהמה, אך הדין הרגיל של צלי(קולף ואוכל) – נשאר.

בכדי לחדד את המשמעות, נביא מחלוקת ראשונים בזה –

ר"ן על הר"ף מסכת חולין דף לד עמוד ב

אסור לאכול אפילו מריש אוניה. אפילו מריש אזנו, שאין שם חלב. מ"ט? דכיון דחלב מפעפע – מיבלע בכוליה גופיה.

ויש מפרשים(רשב"א חולין צ"ו עמוד ב' ד"ה קולף) דהיינו דוקא כגון שאין בגדי ששים לבטל החלב, אבל היכא דאיכא ששים – כיון דמפעפע - בטל הוא.

אבל הרא"ה ז"ל כתב דאין חלב מפעפע מתבטל בצלי לעולם דבקדרה הוא שמתבטל מפני שהרוטב מוליך האיסור בשוה אבל בצלי שהוא מפעפע מעצמו אפשר שהרבה ממנו מתכנס במקום אחד הילכך אפילו בששים לא בטיל

נסכם את הנקודה –

במשנה נאמר שירך שבושל עם גיד הנשה – נאסר כולו אם יש נותן טעם. שמואל אמר, שבצלי האיסור נשאר במקום, ולכן יאסור את מקומו. בדבר זה יש חומרה וקולא – קולא, מכיוון ששאר הבהמה לא נאסרה, וחומרה – שלא שייך ביטול בצלי.
רב הונא, ע"פ ביאור הגמרא, אומר שאם האיסור שמן – הוא מפעפע, ויאסור אפילו את החלקים הרחוקים.
הרא"ה הבין שיש כאן רק חומרה. הצלי אוסר במקומו, והשומן מאפשר לו גם לאסור במקומות אחרים. אך מה שחמור בצלי – נשאר גם אם האיסור שמן.
הרשב"א הבין שהמשמעות היא שכאשר מדובר בשמן – חזרנו לדיני בישול, הן לחומרה(שכולו יכול להאסר), והן לקולא(שאם יהיה ביטול בששים – כולו יהיה מותר).
הרמב"ם למד כמו הרא"ה – למרות שהגדי כחוש, וחלבו בטל בששים בשאר הבהמה – קליפתו עדיין נאסרת.
לפי ר"ת, יש חידוש שחלב של בהמה כחוש לא מפעפע, אך אין הכרח מדבריו להכריע כרשב"א או כרא"ה. הרוצה לעיין בנקודה זו יראה את דברי הגר"א בדף ההרחבות) איך פסק השו"ע?

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קה סעיף ה
.... אבל אם הוא כחוש, אף על פי שאין בו ס' כנגד כל החלב שבו – אינו אוסר אלא כדי נטילה, שהחלב של בהמה כחושה כחוש הוא בטבעו ואינו מפעפע.
עד כאן – השו"ע ציטט את דברי ר"ת. נמשך בדבריו –
וכל דבר שיש לו פעפוע שנפל למקום ידוע מהחתיכה בצלי, אע"פ שיש בחתיכה ס' לבטל האיסור – צריך נטילת מקום
כדעת מי שמשפט הזה? לכאורה כדעת הרא"ה. כאמור, אין בזה סתירה, אין הכרח שר"ת חולק על הרא"ה וי"א לאין אנו צקיאין איזה מיקרי כחוש או שמן, ויש לאסור ככל ענין עד לאיכא ס'. ואפילו איכא ס', כריך נטילת מקום, והכי נהוג.

ניתן להבין את הרמ"א בשני אופנים –

1. פוסק כרא"ה, ולכן גם אם יש ששים – מקומו נאסר.
2. עקרונית פוסק כרשב"א, אך מכיוון שאין אנו בקיאים, עלינו להחמיר לשני הכיוונים – אם אין ששים – להתייחס כאילו זה שמן. אם יש ששים – להתייחס כאילו אינו שמן.

(נסיים את דבריו)

ודווקא צאיסור חלב או שאר איסור לשייך בו שמוננית, אבל צאיסור לכל שייך ביה שמוננית, והוא בולאי כחוש, אינו אוסר רק כדי נטילה. (כך משמע בב"י).
נפקא מינות לשתי ההבנות שהעלנו ברמ"א –

פרי מגדים יורה דעה משבצות זהב סימן קה ס"ק יא

ודע דהמנחת כהן בחלק שני פ"ד פ"ט א' דבשמן שיש ס' הנטילה חומרא, וכל שלא נודע מקומו – אי"צ ליטול מסביב, וכן כתב הפר"ח אות כ', ובכחוש, דמדינא נטילה סגי, אלא שאנו מחמירין בס' – פשיטא דאם אינו יודע דצריך מספק ליטול מסביב וכ"מ לשון הרשב"א בנודע מקומן

פתחי תשובה יורה דעה סימן קה ס"ק יא

(יא) צריך נטילת מקום - עיין בתשובת שמן רוקח ח"ב סי' ט"ו שהעלה דאם בשלוהו כך בלי נטילת מקום ואין ס' נגד הנטילה דמותר (ע"ל סי' צ"א בבה"ט סק"א) אמנם דווקא בדבר הנראה לשמן אבל בדבר הנראה לכחוש והנטילה מדינא אסור באין ששים נגד הנטילה ע"ש

➤ **איסור שתופס טרמפ**

עד כה עסקנו בחלב, שהוא איסור שמן, שמפעפע לכל מקום

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קה סעיף ה

ואפילו חתיכת האיסור כחושה וחתיכת היתר שנצלית עמה שמינה, האיסור מפעפע בכולה. השולחן-ערוך מצטט כאן את דברי הטור, שהעלה כאן נקודה חדשה – אם האיסור לא שמן, אך ההיתר שמן – ההיתר מגיע לכל מקום, והאיסור יתפוס טרמפ עליו. ממילא נצטרך להתייחס לאיסור כשמן.

ט"ז יורה דעה סימן קה ס"ק י

..... אלא ודאי דבר זה הוא אין לו יסוד ועיקר כלל, ומבלי עיון אמרו כן, ודברי הטור תמוהים הם כמ"ש ב"י. ואלולי דמסתפינא להגיה, הייתי מגיה בדברי הטור בלשון זה – "אלא אפילו חתיכת האיסור שמינה וחתיכת היתר כחושה" כו' והכי קאמר לא מבעיא בחתיכה אחת שיש בה עצמה חלב דהיינו כההיא דגדי שצלאו בחלבן שזכר למעלה אלא אפילו אם יש שני חתיכות האחד איסור והאחד היתר ואותו של איסור שמן דמפעפע האיסור בכל ההיתר. וזה מוכח, דאי לנוסח שלפנינו קשה, שהיה לו לומר "לא מבעיא באיסור שמן והיתר כחוש, אלא אפי' בהיתר שמן". גם לשון "מפעפע בכלו" שכתוב בטור אינו מיושב לפי גירסא שלפנינו, דהיה לו לומר דמפעפע באיסור וחוזר ומפעפע בהיתר. ולפי מה שכתבתי הכל ניחא:

דחית הט"ז הושמטו כאן. הם מתבססים על השיעור הבא בעז"ה. נאמר בלשון פשוטה יותר את היסוד,

המבין יבין, ומי שלא יבין – ימתין לשיעור הבא, בו נדון בדבר זה בהרחבה.

העניין הוא כזה –

ראינו שצלי אוסר באופן חלקי, לשם העניין נאמר שקליפה נאסרת. כעת, הבה נניח שהבשר יושב וממשיך להיצלות. ממילא, האיסור הבלוע בקליפה זו, יאסור את הקליפה הבאה. המשך הצליה יוביל לאיסור הקליפה הבאה, וחוזר חלילה. ממילא, לאחר זמן מסוים – כל הצלי יאסר. קשה להגדיר את הזמן הזה, וא"כ יצא שגם בצלי, הכל יאסר. א"כ מה המשמעות שצלי אוסר רק קליפה או נטילה?

לכן הראשונים כתבו שזה לא נכון, והאיסור אוסר רק במקום שאליו הוא מגיע באופן טבעי(המעוניין עיין בתוספות והטור בדף ההרחבות, בשיעורים הבאים הוא או דומיו יעברו לדף המקורות).

לכן כותב הט"ז – אם נקבל את הרעיון של תפיסת הטרמפ, זה יסתור את הכלל של הראשונים, שהאיסור רק אוסר במקום שהוא יכול להגיע אליו באופן טבעי.

➤ **דין הכוליא**

תלמוד בבלי מסכת חולין דף צו עמוד ב

....איני, והאמר רב הונא: גדי שצלאו בחלבו - אסור לאכול אפילו מראש אזנו! שאני חלב - דמפעפע; ובחלב אסור; והאמר רבה בר בר חנה: עובדא הוה קמיה דר' יוחנן בכנישתא דמעון, בגדי שצלאו בחלבו, ואתו ושיילוה לרבי יוחנן, ואמר: קולף ואוכל עד שמגיע לחלבו! ההוא - כחוש הוה, רב הונא בר יהודה אמר: כוליא בחלבה הוה - ושריא

רש"י מסכת חולין דף צו עמוד ב

כוליא בחלבה הוה ושריא - משום דמפסיק קרמא.

שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן קה סעיף ח

כוליא שצלאו בחלבו אינו אוסר אלא כדי קליפה, שהקרום מפסיק הגה: ויש אוסרים, וכן נוהגין ואין לשנות, ודינו כשאר חלב הנללה עם צקר, ואם נתצקל כך הכוליא נעשית נבלה ונריך ששים נגד כולה, וה"ה צקרום שעל היותה (סמ"ק והגהות ש"ד והג"א).

למה להחמיר, הרי בפשטות הגמרא הקלה! נאמרו בזה שתי סיבות -

1. סמ"ק - יש שלושה תירוצים בגמרא, וזה השני שביניהם, לא ברור אם אפשר לסמוך עליו למעשה.
2. תה"ד - אפשר לסמוך על הגמרא אם הקרום שלם, אך מכיוון שקשה לדעת האם הקרום נפסק - אנחנו מחמירים.